

حسن صادقی

رئیس اتحادیه پیشکسوتان جامعه کارگری

کارگران در جنگ نابر اقتصاد

جامعه کارگری و بازنشستگی کشور که نیمی از جمعیت را تشکیل می دهد، همواره در تاریخ معاصر ایران نقش آفرین و تعیین کننده بوده است. به تعبیر مقام معظم رهبری، «اگر حالشان خوب شود، حال حداقل نیمی از مردم ایران خوب می شود». این قشر مولد و زحمتکش نه تنها موتور محرک اقتصاد و تولید ملی است، بلکه در شرایط بحران، تحریم و جنگ به ستون اصلی پایداری کشور تبدیل شده است. بی تردید، هیچ جامعه ای بدون کارگران و بازنشستگان قادر به حفظ ثبات و امنیت اقتصادی و اجتماعی نخواهد بود.

جامعه کارگری کشور سال هاست که زیر فشار سنگین بی عدالتی اجتماعی و سیاست های نادرست اقتصادی زندگی می کند. این قشر زحمتکش و مولد، در دولت سیزدهم با وعده های فراوان اما عملکرد ضعیف و بعضاً ضد کارگری مواجه شد؛ دولتی که نتوانست یا نخواست مرمهی بر زخم های معیشتی، شغلی و رفاهی کارگران و بازنشستگان بگذارد. نتیجه این عملکرد ضعیف، فرسایش معیشت، ناامنی شغلی، حوادث ناشی از کار و کاهش روزافزون قدرت خرید میلیون ها خانواده کارگری بود.

در این میان، کارگران و بازنشستگان نه تنها با مشکلات اقتصادی روبه رو بودند، بلکه با بی توجهی به نیازهای آنها و نادیده گرفتن مطالبات قانونی شان مواجه شدند.

با این حال، جامعه کارگری و بازنشستگی در بزنگاه انتخابات، با وجود تمام دلخوری ها و بی اعتمادی ها، از مسئولیت اجتماعی خود شانه خالی نکرد. آنان با امید به تغییر وضعیت موجود و بهبود شرایط زندگی، پای صندوق های رأی آمدند تا رأی شان نه صرفاً یک انتخاب سیاسی، بلکه فریادی برای عدالت، کرامت انسانی و حق زیستن آبرومندانه باشد. رأی کارگران و بازنشستگان، رأی به پایان بی توجهی، رأی به اصلاح سیاست های ضدتولید و ضدنیروی کار و رأی به بازگشت عقلانیت به حوزه اقتصاد و رفاه اجتماعی بود.

با آغاز به کار دولت چهاردهم، انتظار می رفت این پیام روشن شنیده شود؛ پیامی که از دل کارخانه ها، کارگاه ها، معادن، بیمارستان ها و خانه های کوچک بازنشستگان برخاسته بود.

جامعه کارگری و بازنشستگی نیز برای تأکید بر مطالبات خود، در مناسبت ها و مراسمات صنفی از جمله روز جهانی کارگر، سالروز تأسیس سازمان تأمین اجتماعی و سالروز تصویب قانون کار به میدان آمدند و خواسته های خود را با صدایی رسا مطرح کردند. این خواسته ها شامل ترمیم واقعی دستمزدها، همسان سازی عادلانه حقوق بازنشستگان، بازگشت بانک رفاه کارگران به سازمان تأمین اجتماعی، توجه به اصل سه جانبه گرایی، توانمندسازی تشکلات کارگری و بازنشستگی و تقویت امنیت شغلی بود.

در ایام جنگ ایران و اسرائیل، این کارگران بودند که سنگر تولید را ترک نکردند. در حالی که دشمن به دنبال فلج کردن اقتصاد و ایجاد ناامنی روانی در جامعه بود، کارگران با حداقل امکانات و حداکثر تعهد، امنیت اقتصادی کشور را حفظ کردند.

نوشین مقدم پناه

روزنامه نگار

می رود از این تعداد حدود ۳ تا ۴ هزار نفر مشمول مشوق بیمه ای کارفرمایی شوند و عملاً وارد فرایند جذب در بنگاه ها گردند.»

او درباره طرح یارانه دستمزد نیز گفت: «هدف گذاری در سال جاری جذب حدود ۵ هزار نفر است تا فرصت های شغلی جدیدی برای بیکاران جوان، به ویژه زنان سرپرست خانوار و فارغ التحصیلان دانشگاهی فراهم شود. این طرح برای افرادی طراحی شده است که توان کار دارند ولی بنگاه های اقتصادی تمایل چندانی به جذب آن ها ندارند. در قالب طرح یارانه دستمزد، دولت تلاش می کند با کاهش هزینه نیروی کار جدید، بنگاه ها را برای به کارگیری این نیروها ترغیب کند.»

مدیرکل دفتر برنامه ریزی توسعه اشتغال افزود: «در این طرح، به طور متوسط ۳۰ درصد از دستمزد مصوب شورای عالی کار برای مدت یک سال از سوی دولت پرداخت می شود تا هزینه استخدام نیروی جدید برای کارفرما کاهش یابد.»

حسین پور در ادامه گفت: «هدف گذاری اولیه ما اجرای طرح برای پنج هزار نفر در ۹۱ شهرستان کم برخوردار است که البته بر اساس آخرین اطلاعات سامانه جامع نظام بازار کار، به لحاظ میزان بیکاری در برخی از این شهرستان ها و بازخوردهای دو ماه اخیر، احتمال افزایش تعداد شهرستان های مشمول طرح وجود دارد.»

چالش ها و الزامات موفقیت طرح

«احسان سهرابی»، فعال کارگری و عضو اسبق شورای عالی حفاظت فنی در ارتباط با طرح یارانه دستمزد و معایب و مزایای آن به آتی‌نو گفت: «طرح یارانه دستمزد در نوع خود طرحی مثبت است و می تواند بخشی از دغدغه های اشتغال در استان های کم برخوردار و کم امکانات کشور را برطرف سازد، اما موفقیت این طرح شرط و شروطی دارد که باید برآورده شود.»

او در ارتباط با شروط موفقیت این طرح گفت: «اولین مسئله، گستره طرح است؛ در حالی که نرخ بیکاران و کارجویان در کشور بالاست، یارانه دستمزد برای ۵ هزار نیروی تازه وارد به بازار کار نمی تواند مشکل بیکاری را حتی در استان های محروم کشور حل کند. در حالی که براساس آمارها، حداقل ۲ میلیون بیکار در کشور داریم، اشتغال زایی یارانه ای برای ۵ هزار نفر، علی القاعده بهبود قابل ملاحظه ای در مناسبات بازار کار کشور به وجود نمی آورد. امروز وضعیت اشتغال نه فقط در استان های محروم که تقریباً در تمام مناطق کشور دچار بحران فقدان فرصت های شغلی شایسته است، بنابراین باید گستره و ابعاد طرح یارانه دستمزد بیش از این ها گسترش یابد.»

تضمین اشتغال پایدار برای نیروهای تازه وارد به بازار کار، یک نکته اساسی دیگر است که در تمام طرح های یارانه ای، از جمله یارانه دستمزد، باید به آن توجه شود.

سهرابی با بیان این جمله گفت: «پرداخت یارانه دستمزد معادل ۳۰ درصد از حداقل دستمزد مصوب شورای عالی کار فقط برای یک سال، گامی مثبت است اما کافی نیست.

در بسیاری از موارد ممکن است کارفرما بعد از یک سال، کارگر مشمول طرح یارانه دستمزد را اخراج کند؛ در واقع نکته اصلی، نحوه عقد قرارداد با کارگران در طرح یارانه دستمزد است.»

او در توضیح بیشتر گفت: «اگر قرارداد کارفرمایان با کارگران مشمول طرح یارانه دستمزد، موقت و یک ساله باشد، هیچ تضمینی نیست که بعد از انقضای طرح یارانه، یعنی همان یک سال، کارفرمایان با اعلام عدم نیاز، کارگران را تعدیل کنند و دیگر نسبت به تمدید قرارداد آن ها اقدام ننمایند.»

به گفته این فعال کارگری، هدف باید ایجاد اشتغال شایسته و پایدار برای کارگران باشد؛ اشتغال مقطعی و کوتاه مدت چندان تأثیر مثبتی در بازار کار ندارد چرا که شاغلان خیلی زود دوباره به صف بیکاران می پیوندند و دوباره باید در جست و جوی کار باشند. سهرابی تأکید می کند که «موفقیت پایدار همه این دست طرح های حمایتی مشروط به احیای قراردادهای دائم کار و زدودن موقتی سازی از چهره بازار کار کشور است؛ چرا که تا زمانی که قراردادهای دائم کار در مشاغل با ماهیت مستمر

احیاناً نشود، خطر بیکاری و اخراج هر لحظه در کمین کارگران است و هیچ نوع حمایتی نمی تواند تضمین کننده اشتغال دائمی و پایدار باشد.»

و تجربه عملی کسب کنند. سپس در سال های گذشته به طور مشخص در سال ۱۴۰۳، طرح یارانه دستمزد بیشتر روی استان های محروم کشور متمرکز شد. در حال حاضر، اولویت اصلی طراحان و سیاست گذاران یارانه دستمزد، کمک به اشتغال تازه واردان به بازار کار در استان های کم برخوردار کشور است، دقیقاً همان استان هایی که

بنیه مالی عمومی ضعیف است و کارآفرینان و صنعتگران نه سرمایه مالی کافی دارند و نه بازار فروش پررونقی در مقابل خود می بینند.

اثرات اجرای سیاست های اشتغال زایی

مطابق نتایج گزارش عملکرد اجرای طرح یارانه دستمزد، تا شهریور سال گذشته، ۴۳ هزار و ۴۴۱ نفر در این طرح ثبت نام کرده بودند که از این تعداد ۳۷ هزار و ۲۶۳ نفر موفق به انعقاد قرارداد کار شده بودند. ۳۰۸ قرارداد نیز در شرف انعقاد بودند. همچنین طبق این گزارش، ۱۸۰۷۰ کارفرما از طرح استقبال کرده بودند.

بررسی توزیع استانی حاکی از آن است که تا سال قبل، سه استان خوزستان، مازندران و کرمانشاه بیشترین تعداد داوطلب ثبت نام کرده و جذب جوینده کار را به خود اختصاص داده بودند. بیشترین میزان مشارکت و استقبال بنگاه های اقتصادی و کارفرمایان نیز متعلق به این سه استان کشور بوده است. البته این طرح در ۴ استان بوشهر، ایلام، کردستان و خراسان شمالی با کمترین میزان ثبت نام داوطلب و جذب و به کارگیری نیروی کار مواجه بوده است.

در روزهای ابتدایی آذرماه امسال نیز، حسین پور، مدیرکل دفتر سیاست گذاری و توسعه اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، با اشاره به اجرای طرح های کارروزی، مشوق بیمه کارفرمایی و یارانه دستمزد در کشور به منظور کاهش نرخ بیکاری جوانان، به ویژه زنان و فارغ التحصیلان دانشگاهی گفت: «از میان ۲ میلیون نفر بیکار (بر اساس آمار مرکز آمار ایران)، حدود ۸۰۰ هزار نفر از آنان فارغ التحصیل دانشگاهی هستند. همچنین تعداد بیکاران زن در کشور حدود ۶۸۱ هزار نفر است که حدود ۷۰ درصد آنان، یعنی نزدیک به ۴۳۰ هزار نفر، فارغ التحصیل دانشگاهی اند. بر اساس منابع تخصیص یافته، برای ۵ هزار نفر سهمیه کارروزی در نظر گرفته شده است و توزیع استانی آن نیز انجام شده است. انتظار

قابل پیش بینی ادامه یابند. علاوه بر این، ثبت نام و اجرای مراحل مختلف طرح ها باید به صورت دیجیتال و سامانه ای انجام شود تا از بروز خطاهای انسانی و عدم دسترسی در مناطق محروم جلوگیری شود. از طرفی، گسترش دامنه این طرح ها به ویژه در شهرستان های با نرخ بیکاری بالا، می تواند تأثیر قابل توجهی بر کاهش نرخ بیکاری و اشتغال زایی پایدار این مناطق داشته باشد. در نهایت، تأکید بر استمرار این طرح ها در سیاست های مالی دولت می تواند تضمین کننده تأثیرات ماندگار و اثربخش در بازار کار کشور باشد.

بن خواربار و حق مسکن، در سال اول اشتغال چیزی حدود ۱۴ میلیون تومان می شود - تا یک سال از دولت دریافت خواهند کرد.

این افراد تازه اشتغال باید کاراولی باشند و پیش از این در هیچ کارگاهی سابقه فعالیت نداشته باشند. به عبارتی، روز ورود به کارگاه مشمول یارانه دستمزد، بایستی سابقه بیمه آن ها صفر باشد.

مزایای حمایتی برای جذب نیروی کار

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی طرح یارانه دستمزد را با هدف کاهش هزینه های اشتغال نیروی کار جدید برای کارفرما به منظور پایداری و توسعه تولید و اشتغال افزایش فرصت های شغلی در بازار کار و حمایت از بنگاه های بخش تعاونی و خصوصی به اجرا درآورده که به اعتقاد فعالان اقتصادی، اجرای آن موجب تحرک و رونق بازار کار و اشتغال کشور می شود. شغل اولی ها، فارغ التحصیلان و جوانان بیکار جویای کار و همچنین بنگاه های اقتصادی رسمی فعال در شهرستان های کم برخوردار، جامعه هدف این طرح را تشکیل می دهند.

شرایط بهره مندی از مزایای طرح یارانه دستمزد به این نحو است که داوطلبان و جویندگان کار باید مدرک تحصیلی دیپلم و بالاتر داشته باشند و سن آن ها از ۳۷ سال تمام بیشتر نباشد؛ شرط سنی برای زنان سرپرست خانوار جوینده کار هم تا سقف ۴۵ سال اعلام شده است.

جامعه هدف طرح، صنایع نوپا در استان های محروم و کم برخوردار است و به اعتقاد بسیاری از کارشناسان، یارانه دستمزد نه یک طرح بلکه ابزاری تشویقی برای جلب و جذب نیروهای کار جدید توسط کارفرمایان بخش خصوصی در استان های کم برخوردار است که با توجه به شرایط امروز بازار کار، عملیاتی شدن آن می تواند نیاز اشتغال بسیاری از جوانان و فارغ التحصیلان جویای کار و بنگاه ها را برطرف کند. در آغاز، تمرکز اصلی آن بر بنگاه هایی بود که برای حفظ یا جذب نیروی انسانی با محدودیت های مالی روبه رو بودند، اما با توجه به نتایج مثبت، دامنه اجرا و اهداف آن به تدریج گسترش یافت.

در ادامه، طرح یارانه دستمزد با رویکردی هدفمندتر دنبال شد و تلاش کرد تحرک تازه ای در ایجاد اشتغال بنگاه های خرد، کوچک و متوسط ایجاد کند. از سوی دیگر، این طرح زمینه ای فراهم می کند تا جویندگان کار، به ویژه شغل اولی ها، در کنار نیروهای باتجربه مهارت آموزی کرده

طرح «یارانه دستمزد» یکی از طرح های حمایتی وزارت کار برای حمایت از اشتغال در بنگاه هایی است که توان چندانی برای پرداخت مزد و حقوق و حق بیمه نیروهای شاغل خود ندارند.

۲۵ آذر معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از آغاز طرح پرداخت یارانه دستمزد شاغلین واجد شرایط در ۹۱ شهرستان کم برخوردار کشور، خبر داد.

به گفته سیدمالک حسینی، این طرح در ۲۳ استان کشور آغاز شده است؛ او تأکید کرد: «کارجویان و کارفرمایان واجد شرایط می توانند برای بهره مندی از مزایای این طرح در سامانه سیاست های فعال بازار کار ثبت نام کنند.»

معاون توسعه کارآفرینی و اشتغال وزارت تعاون توضیح داد: «طرح پرداخت یارانه دستمزد با هدف ایجاد فرصت های شغلی جدید برای بیکاران، به ویژه دانش آموزان دانشگاهی، زنان و اقشار خاص از جمله معنادران بهبود یافته، زندانیان آزاد شده و کم توانان ذهنی و جسمی در مناطق کم برخوردار و کاهش هزینه جذب نیروی کار جدید برای کارفرمایان تنظیم و در سال جاری برای یک دوره ۱۲ ماهه طی دستورالعملی تدوین و به استانداران ابلاغ شده است. اجرای این طرح منجر به ارتقای مهارت و کسب تجربه برای گروه های هدف از طریق تعامل با نیروی متخصص و باتجربه، انتقال یافته های جدید دانش و فناوری به بنگاه های بخش تعاونی و خصوصی می شود.»

حسینی ابراز امیدواری کرده که اجرای این طرح از طریق تعامل با نیروی متخصص و باتجربه به انتقال یافته های جدید دانش و فناوری به بنگاه های بخش تعاونی و خصوصی و ارتقای مهارت و کسب تجربه برای گروه های هدف منجر شود.

براساس این طرح یارانه ای، کارفرمایانی که بیکاران واجد شرایط واقع در ۹۱ شهرستان کم برخوردار از اشتغال مصوب سال ۱۴۰۱ هیأت دولت را به کار گمارند، به طور متوسط ۳۰ درصد از حداقل دستمزد مصوب شورای عالی کار نیروی کار جدید را به مدت یک سال توسط دولت دریافت خواهند کرد.

به این ترتیب، کارفرمایانی که بیکاران واجد شرایط در ۹۱ شهرستان کم برخوردار از اشتغال را به کار گماری کنند، ۳۰ درصد حداقل دستمزد مصوب شورای عالی کار را - که بادر نظر گرفتن تمام مزایا و الحاقات همه چیزشمول مانند

اشتغال پایدار در مناطق کم برخوردار

طرح های حمایتی برای اشتغال زایی در کشور می توانند در صورت تداوم و استمرار به عنوان یکی از راه حل های مؤثر در کاهش بیکاری و پایداری بازار کار عمل کنند. یکی از نکات کلیدی در موفقیت این نوع طرح ها، برنامه ریزی برای ادامه آن ها در سال های آینده است. در این راستا، مسئولان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تأکید دارند که استمرار طرح ها در برنامه های بودجه ای کشور باید در اولویت قرار گیرد.

اجرای دقیق و پایدار این طرح ها نیازمند تخصیص اعتبار کافی از سوی دولت است. بدون تأمین منابع مالی مستمر، طرح های اشتغال زایی در آینده دچار بحران خواهند شد. همان طور که در سال های اخیر مشاهده شده، سیاست گذاری های اشتغال زایی زمانی مؤثر واقع می شوند که به صورت مستمر و با تأمین منابع مالی